

HABİTAT DERNEĞİ FİNANSAL BİLİNÇ PROGRAMI HAFTALIK GÜNDEM

20 - 26 MAYIS 2020

KARBON AYAK İZİ

Karbon Ayak izi nedir?
Başlıca nedenleri nelerdir?

SAHTE PARANIN TARİHİ

Sahte paranın tarihine doğru bir
yolculuğa çıkıyoruz.

SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM

"Bırakınız yapsınlar, bırakınız
geçsinler!"
Adam Smith

KARBON AYAK İZİ

Küresel bir salgın hastalık olan Covid-19 virüsünden korunmak için aldığımız önlemler sonucunda karbon ayak izi oluşumunun ciddi bir şekilde azaldığı haberlerini çokça duyuyoruz. Kısıtlanan seyahatler ve buna bağlı olarak uçuş seferlerinin iptali, karantina günlerinde insanların aktivitelerinin ve taşıt kullanımlarının azalması vb. örnekler ile karbon emisyonunun azaldığı görülmektedir. Karbon ayak izi, karbon emisyonu, sera gazı gibi kavramların artmasından sorumlu olduğumuzu çoğu kişi biliyor. Peki kavramların ne anlama geldiğini biliyor muyuz? Bu haftaki yazımızda bu kavramların tanımlarını ve başlıca etkenlerini sizlerle paylaşıyoruz.

Karbon Ayak İzi: Her bireyin gerçekleştirdiği insan faaliyetleri sonucu doğada meydana gelen karbondioksit miktarıdır. Kurum veya bireylerin ulaşım, ısınma, elektrik tüketimi, satın aldığı her türlü ürün vb. faaliyetlerinin oluşturduğu sera gazı emisyon miktarını anlatmak için kullanılan bir terimdir.

Birincil (Doğrudan) Ayak izi ve İkincil (Dolaylı) Ayak izi olmak üzere iki başlıkta inceleniyor. **Birincil Ayak izi**, evsel enerji tüketimi ve ulaşım gibi faaliyetler sonucu fosil yakıtların yanmasıyla ortaya çıkan; **İkincil Ayak izi** ise kullandığımız tüm ürünlerin imalatından başlayıp bozulmalarıyla sonuçlanan tüm ara süreçlerin de kapsandığı faaliyetler sonucu oluşan CO2 (Karbondioksit) emisyonlarının ölçütüdür.

Sera Gazları: Çeşitli gazlardan oluşan dünya atmosferinde miktarlarda bulunan bazı asal gazlardan, en çok ısı tutma özelliğine sahip olan bileşiklere denir. Karbondioksit, su buharı, metan ve ozon, sera gazı etkisine sebep olan başlıca gazlar arasında yer alırlar.

Sera Etkisi: Sera Gazlarının bahsedilen ısı tutma özelliği sayesinde suların sıcaklığı dengede kalır ve okyanusların donması engellenir. Bu durum da sera etkisi olarak tanımlanır.

Sera Gazı Emisyonu: Sera gazlarının atmosferdeki miktarı olarak ifade edilir. Bu emisyonun artışı; fosil yakıt kullanımı, endüstriyel aşamalar ve hayvancılık gibi insan faaliyetleri kaynaklı da olabilmektedir.

Tanımlar arasındaki bağlantıya gelecek olursak; sera gazlarının artışı küresel ısınmaya sebep olmaktadır ve bu gazların hepsi birden karbon ayak izini oluşturmaktadır.

KARBON AYAK İZİ

Karbon Ayak İzi Artışının Başlıca Nedenleri

- **Enerji:** Endüstriyel süreçler, ulaşım, elektrik tüketimi ve yakıt emisyonları gibi çeşitli kaynakların kullanılmasıyla meydana gelmektedir.
- **Sanayileşme:** Yirminci yüzyılın ortalarında başlayan sanayi devriminin gerektirdiği faaliyetler sonucu kontrolsüz şekilde artan karbondioksit miktarıyla meydana gelmektedir.
- **Tarım ve Hayvancılık:** Özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki çoğu tarımsal sürecin ticari olarak yürütülmesi ve artan et tüketimi ile birlikte hayvanların seri üretime geçmesi sonucu atmosfere salınan metan gazı artışı nedeniyle meydana gelmektedir.
- **Atıklar:** Dünya'daki atık madde miktarının, hangi işlem ya da aktivite sonucu ortaya çıkmış olursa olsun çok yüksek seviyede olması sebebiyle doğal kaynakların ve yaşam alanlarının zarar görmesiyle meydana gelmektedir.
- **İnsan Faaliyetleri:** Bireylerin günlük hayatlarında daha verimli ve hızlı şekilde birçok işi halledebilmek için edindikleri alışkanlıklar da karbon ayak izi artışının önemli nedenlerinden bir tanesidir.

İnsanların temel, doğal, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları tüm faaliyetler sonucu sera gazları ortaya çıkıyor ve karbon ayak izi her geçen gün daha da artarak iklim krizinin daha ciddi bir seviyeye gelmesine neden oluyor. Bilim insanları, Covid-19 pandemisi sürecinde bu oranlar dünya genelinde azalmış olsa da ve hayatımızın akışı yeni normallerle de olsa devam ettiğinde karbon ayak izi oranının yeniden yükseleceğini söylüyorlar. Bu artışı koruyabilmek adına hepimizin en öncelikli sorumluluğu günlük alışkanlıklarımızı gözden geçirmek, tüketimimizi fark etmek ve bu tüketimi azaltabilmek için neler yapabileceğimizi öğrenerek davranışa dönüştürmektir. Kısaca; artık yeni normallerle yaşayacağımız hayatımıza, gezegenimizi koruyan yeni alışkanlıklar edinerek devam etmek faydalı olacaktır.

Kaynakça:

- [Covid-19'un Karbon Ayak İzine Olan Etkisi](#)
- [Karbon Ayak İzi](#)
- [Karbon Ayak İzi Nedir?](#)
- [What is Carbon Footprint?](#)
- [Karbon Ayak İzini Azaltın](#)
- [Sera Gazı Emisyonu Nedir?](#)

SAHTE PARANIN TARİHİ

Türk Dil Kurumu Sözlük tanımı “Devletçe bastırılan, üzerinde yazılı kağıt veya metalden ödeme aracı, nakit” olan para; kuşkusuz tarih boyunca birçok uygarlığın güçlü olması, ayakta kalabilmesi için bir sembol niteliği taşımaktadır. Kazanabilmek için karşılığında bilgi, beceri ve tecrübelerimizi ortaya koyduğumuz **paranın** geçmişi MÖ VII. yüzyıla dayanır.

Peki ya sahte para?

Değeri varmış gibi görünen, ama herhangi bir değeri olmayan, yapımına hile karıştırılmış ya da taklit edilmiş para anlamına gelen **sahte paranın** tarihi MS 220 yıllarına dayanır. MS 220 yıllarında Roma İmparatorluğu sınırları içerisindeki Retien bölgesinde kilden yapılmış kalıplar yardımıyla üretilen Roma Denariusları halen Roma müzesinde sergilenmektedir.

Eski filmlerde sık sık gördüğümüz sahte ile gerçek altının ısırılarak kontrol edilmesi yöntemi bu zamanlara dayanır. İkinci Dünya Savaşı sırasında birbirlerine düşman ülkelerin rakiplerinin ekonomik dengelerini bozmak için sahte para ürettikleri bile söylenmektedir.

Sahteciliğin Yasal Boyutu

Banknot sahteciliği ile ilgili olarak ülkemizde çeşitli mevzuatlar bulunmaktadır. Bunlar; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununda açıkça belirtilmiştir. Sahteciliğin yasal boyutu ile ilgili ceza ve yaptırımların detaylarına [linkten](#) ulaşabilirsiniz.

Kaynakça

- [Paranın Tarihi](#)
- [Denarius](#)
- [Sahte Para Tarihi](#)

SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM

“Laissez faire, laissez passer!”

Adam Smith

Adam Smith 1776 yılında “Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler!” diye söylerken aslında şundan bahsediyordu; 'hiçbir sermaye sahibi satamayacağı şeyi üretmez ve bırakalım herkes üretsın' demek istemişti. Bu söz sanayi inkılabının sloganıydı. Fakat bu üretim çılgınlığı 24 Ekim 1929 yılına kadar sürebilmiştir. Kitlesele üretime karşılık halkın yeterli satın alma gücü olmamasından kaynaklı holdinglerin New York Borsası'ndaki hisselerini çekince “Kara Perşembe” olarak adlandırılan çöküş yaşandı. Bu ekonomik çöküş sonrasında dünya genelinde 50 milyon insanın işsiz kalmasına neden oldu.

1 Eylül 1939 yılında ise 2. Dünya Savaşı'nın resmen başlaması buhranda olan Dünya'nın daha çok yorulmasına sebep olmuştu. Ekonomide dönen çarkın tekrar hayat bulabilmesi için yeni bir modele ihtiyaç vardı. 1936 yılında John Maynard Keynes , yayınladığı “İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi” yayında aksayan sistemin onarılması ile ilgili önerilerde bulunmuştu. 1970'li yıllara kadar da söylemleri ile aslında Dünya'ya yön vermişti fakat 1970'li yılların bitimi ile işleyen çarkta devletlerin üzerine büyük yükler bindiği için bazı aksamalar kendini göstermeye başlamış ve değişimin sinyali gelmişti. Küreselleşmenin etkisi ile birlikte artık yeni bir dönem başlıyordu.

Bugün de Korona virüsü sonrasında, Dünya'da bir değişim süreci gerçekleşiyor fakat bu sefer süreç çok daha farklı. Eğitim, teknoloji, ekonomi, sağlık ve birçok konuda yeni değişimlerin olmasını sağlayacak. Değişim sürecinde daha yaşanabilir bir dünya için artık herkesin birlikte hareket edebileceği ve aynı amaçlar doğrultusunda birer süper kahraman edasıyla çalışması gerekiyor.

Bu doğrultuda son zamanlarda en çok dikkat etmemiz gereken Sürdürülebilir Kalkınma Amacı "Sorumlu Tüketim ve Üretim". Güncel analizleri iyi okuyarak, bilim insanlarının uyarılarını dikkate alarak ve doğrulanmamış bilgi kaynaklarına güvenmeyerek hali hazırda gerçekleşen panik ekonomisine karşı bilinçli bir bakış açısı ile hayatımızı şekillendirmeliyiz. Çünkü yaşayabileceğimiz başka bir dünya yok!

Şimdi Hep birlikte gereksiz tüketim alışkanlıklarına son verelim.

HASAN BASRİ CİHAN